

Tetrops starki (Chevrolat, 1859) – en hidtil overset dansk træbuk (Coleoptera, Cerambycidae)

Ole Mehl & Palle Jørum

Mehl, O. & P. Jørum: *Tetrops starki* (Chevrolat, 1859) – an overlooked Longhorn Beetle in Denmark (Coleoptera, Cerambycidae).

Ent. Meddr 60: 93-96. Copenhagen, Denmark, 1992. ISSN 0013-8851.

Tetrops starki (Chevr.) has recently been found in three localities in Denmark: EJ: Sødal Skov 1989, LFM: Frejlev Skov 1989, and LFM: Maltrup Skov 1990. Furthermore, a revision of material of *Tetrops praeusta* (L.) in Danish museum collections brought three older finds to light: NEJ: Hals Nørreskov 1961; SZ: Sorø 1913; and a find without indication of date or locality. Diagnostic characters and information on biology and distribution is given.

O. Mehl, Birkildvej 18, Asp, 7600 Struer, Danmark.

P. Jørum, Åløkken 11, 5250 Odense S, Danmark.

Slægten *Tetrops* Stephens, 1831 er i Skandinavien repræsenteret ved to arter, nemlig *T. praeusta* (L.) og *T. starki* (Chevr.), hvoraf den sidstnævnte hidtil kun har været kendt fra Norge og Sverige.

I sommeren 1989 blev *T. starki* fundet to steder i Danmark, i begge tilfælde i et enkelt eksemplar. Det ene fund stammer fra Frejlev Skov på Lolland (LFM; UTM:32PF96), 10.6.1989 (P. Jørum leg.). Billen, en ♂, blev ketsjet i den østlige del af skoven ud mod strandengene ved Guldborg Sund. Skoven er her en frodig, blandet løvskov, domineret af eg og lind og med forekomst af ask. Det andet eksemplar, en ♀, blev taget i Sødal Skov nordøst for Viborg (EJ; UTM: 32NH36), 26.6.1989, under en ekskursion sammen med E. Palm (O. Mehl leg.). Billen blev aftenketsjet på en eng, der er centralt beliggende i skoven og på tre sider omgivet af gammel løvskov. Løvskovspartierne domineres af eg og hassel; ask forekommer flere steder i skovens fugtige lavninger. Begge disse fund er nævnt i Hansen, Jørum, Mahler & Vagtholm-Jensen (1991).

I 1990 blev yderligere et eksemplar (♀) af *T. starki* fundet på Lolland, i Maltrup Skov

(LFM; UTM:32PF67), 3.6.1990. (P. Jørum & V. Mahler leg., coll. V. Mahler). Billen blev nedbanket af udgående, tynde grene på en soleksponeret, gammel ask, der står i et indre skovbryn ud mod en fugtig eng. Skoven er her iøvrigt præget af mange gamle ege og bøge. Fundet er medtaget hos Hansen, Kristensen, Mahler & Pedersen (1991).

Foruden disse nye fund findes tre danske eksemplarer af *T. starki* af noget ældre dato, alle i samlingen på Zoologisk Museum, København: Hals Nørreskov, (NEJ; UTM: 32NJ72), 1961 (F. Bangsholt leg.); Sorø, (SZ; UTM:32PG54), 8.6.1913 (Rosenberg leg.); det tredje eksemplar er uden data udover at det oplyses at have tilhørt Fabricius de Tøngnagels samling. En gennemgang af samlingen på Naturhistorisk Museum, Århus, afslørede ingen eksemplarer af *T. starki*.

Arterne af slægten *Tetrops* lægger æg i døde kviste og grene af løvtræer, hvori udviklingen til voksne biller gennemføres. *T. praeusta* er polyfag, idet den yngler i en række forskellige løvtræer, bl.a. æble, eg, lind, elm, ask og hvidtjørn. Udviklingen varer ét eller to år; billerne kommer frem i maj-juni. *T. starki* anses derimod for at være monofag, med

ask, *Fraxinus excelsior*, som værtstræ (Baranowski, 1976; Starzyk & Lessaer, 1978). Den foretrækker tynde og nyligt udgåede grene på levende træer. Arten er et år om sin udvikling; billerne kommer frem i maj-juni. Schmidt (1958) beskriver *T. starki* som en udpræget skovart i modsætning til *T. praeusta*, som mere tiltrækkes af det åbne land, hvor den angriber enkeltstående træer i hegn og parklignende bevoksninger. Eftersom *T. starki* er kendt fra vore nabolande, er det ikke overraskende, at den nu også er registreret hos os. At det ikke er sket tidligere, skyldes utvivlsomt i et vist omfang forveksling med *T. praeusta* - hvad de ældre museumseksemplarer illustrerer, men måske også at ask ikke har billesamlernes store bevågenhed, og

at arten af den grund er blevet overset. En grundig undersøgelse af egnede ynglebiotoper i vore gamle løvskove vil derfor antagelig vise, at *T. starki* er mere udbredt end de indtil nu registrerede fund lader formode.

Ved bestemmelsen af de to *Tétrops*-arter lægger Schmidt (1958) vægt på forskelle i farve og i dækvingernes punktur. Strand (1968) præciserer artsforskellen yderligere ved hjælp af de hanlige genitaliers form. Holzschuh (1981) påviser artsforskelle i såvel pronotums behåring, skinnebenenes morfologi som bagkroppens sklerotisering og punktur. På baggrund af de nævnte forfatteres arbejder kan skelnemærkerne mellem de to arter sammenfattes som følger:

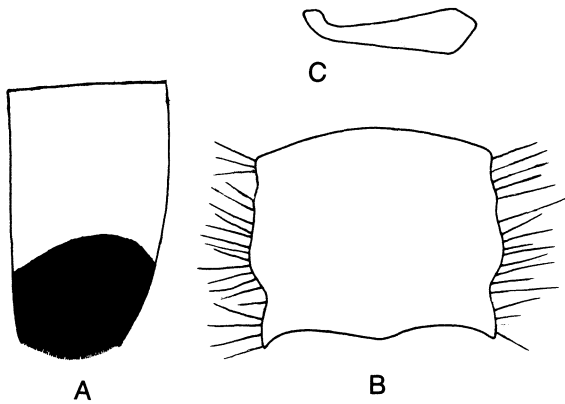

Fig. 1. *Tétrops starki*

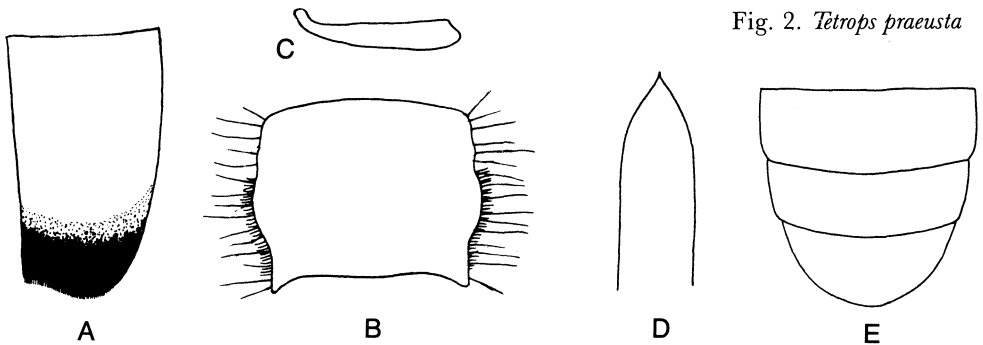

Fig. 2. *Tétrops praeusta*

Fig. 1, 2. Artsforskelle mellem (diagnostic characters between) 1, *Tétrops starki* og 2, *T. praeusta*. A, dækvingens farvemønster (colour pattern of elytron); B, pronotums behåring (pilosity of pronotum); C, forskinnebenets form (shape of front tibia); D, formen på penis (shape of penis); E, de sidste bugled hos ♀ set fra undersiden (terminal abdominal segments of ♀, ventral view).

Tétrops starki

Dækvingerne brungule med mørk sidestribe og kraftig punktur, især mod spidsen. Spidspartiet sort; dets afgrænsning fortil konveks. Bageste ydre hjørne af dækvingerne med en lille tand (Fig. 1A).

Benene ensfarvet gule.

Pronotums sider med lange, udstående hår, som ikke er iblandet meget korte og tynde hår (Fig. 1B).

Hos ♂ er forskinnebenene udvidet mod spidsen (Fig. 1C).

Penis tydeligt bredere end hos *T. praeusta*; spidsen ikke udtrukket, næsten retvinklet (Fig. 1D).

Sidste bugled hos ♀ stærkt udvidet, fordybet bagtil og med en lille grube i fordybningen (Fig. 1E).

Tétrops praeusta

Dækvingerne gule uden mørk sidestribe, med svagere punktur, der ikke bliver kraftigere mod spidsen. Spidspartiet sort; dets afgrænsning fortil noget udvisket og konkav. Bageste ydre hjørne af dækvingerne uden tand (Fig. 2A).

Forbenene gule; mellem- og bagben, især lårene, mørkere.

Pronotums sider med lange udstående hår, som er iblandet meget korte og tynde hår, især i den bageste del (Fig. 2B).

Hos ♂ er forskinnebenene ikke udvidet mod spidsen (Fig. 2C).

Penis tydeligt smallere end hos *T. starki*; spidsen udtrukket og spidsvinklet (Fig. 2D).

Sidste bugled hos ♀ simpelt (Fig. 2E).

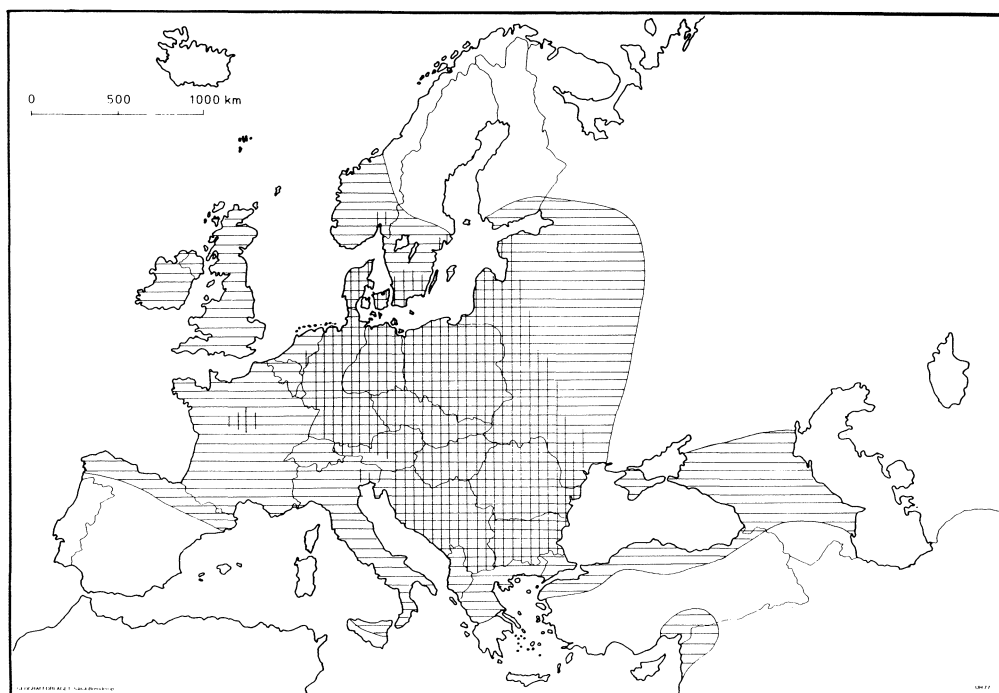

Fig. 3. Udbredelsen af *Tétrops starki* er vist ved lodrette linier, baseret på følgende kilder: Bily & Mehl, 1989; Horion, 1974 & 1975; Lundberg, 1974 & 1986; Sama, 1986; Strand, 1968; og Bombus, 1983. De vandrette linier viser udbredelsen af ask, *Fraxinus excelsior*.

Michael Hansen takkes for at have henledt vores opmærksomhed på de tre eksemplarer af *T. starki* i Zoologisk Museums samling.

Litteratur

- Baranowski, R., 1976. Några för Sverige nya skalbaggar. (Coleoptera). – *Entomologisk Tidskrift* 97: 117-123.
- Bily, S. & O. Mehl, 1989. Longhorn Beetles (Coleoptera, Cerambycidae) of Fennoscandia and Denmark. – *Fauna entomologica scandinavica* 22: 203 pp.
- Bombus, 1983, (2) Heft 71, p. 283.
- Holzschuh, C. von, 1981. Beitrag zur Kenntnis der europäischen *Tëtrops*-arten (Cerambycidae, Col.). – *Koleopterologische Rundschau* 55: 77-89.
- Hansen, M., P. Jørum, V. Mahler & O. Vagtholm-Jensen, 1991. Niende tillæg til »Fortegnelse over Danmarks biller« (Coleoptera). – *Entomologiske Meddelelser* 59: 5-21.
- Hansen, M., S. Kristensen, V. Mahler & J. Pedersen, 1991. Tiende tillæg til »Fortegnelse over Danmarks biller« (Coleoptera). – *Entomologiske Meddelelser* 59: 99-126.
- Horion, A., 1974. *Faunistik der mitteleuropäischen Käfer*. Band XII: 128 pp. Cerambycidae-Bockkäfer. Überlingen-Bodensee.
- Horion, A., 1975. Nachtrag zur Faunistik der mitteleuropäischen Cerambycidae (Col.). – *Nachrichtenblatt Bayerischen Entomologen* 24: 115.
- Lundberg, S., 1974. Några för Sverige nya skalbaggar 3. (Coleoptera). – *Entomologisk Tidskrift* 95: 28-30.
- Lundberg, S., 1986. *Catalogus Coleopterorum Sueciae*. Stockholm.
- Sama, G., 1986. Coleoptera Cerambycidae. *Fauna D'Italia* 26: xxxvi + 216 pp.
- Schmidt, G. von, 1958. Untersuchungen über die mitteleuropäischen Vertreter der Genus *Tëtrops* Stephens (Col. Cerambycidae). – *Mitteilungen der Deutschen Entomologische Gesellschaft* 17: 53-60.
- Starzyk, J. R. & M. Lessaer, 1978. Studies on the distribution, morphology and biology of *Tëtrops starki* Chev. (Col. Cerambycidae). – *Zeitschrift für angewandte Entomologie* 86: 35-46.
- Strand, A., 1968. *Tëtrops starki* Chev., en art ny for Norden (Col. Cerambycidae). – *Norsk Entomologisk Tidskrift* 15: 47-48.